

Redovisning av underlag för kreditering av jämsällldhetsbonusen för 2011

- Återrapportering enligt regleringsbrevsuppdrag för 2012

Sammanfattning

Försäkringskassan har i regleringsbrevet för 2012 fått i uppdrag att till regeringen redovisa underlag för kreditering av jämställdhetsbonusen för 2011. Föreliggande rapport är ett svar på detta uppdrag.

Baserat på uttaget av föräldrapenningdagarna under 2011 så har 65 000 föräldrar genererat ca 2,17 miljoner preliminära jämställdhetsbonusdagar till ett skattat värde av 217 miljoner kronor. Ca 35 000 föräldrar har sökt och blivit beviljade jämställdhetsbonus till ett belopp motsvarande 135 miljoner kronor. Beloppet kommer att krediteras föräldrarnas skattekonton i samband med att de får sin slutskattsedel. Det innebär att 54 procent av dem som bedömts kunna söka (om arbetskriteriet varit uppfyllt) har ansökt samt blivit beviljade jämställdhetsbonus. Det är en minskning jämfört med föregående år då motsvarande andel var 56 procent. 81,5 procent av de som beviljats bonus var kvinnor och 18,5 procent var män.

Innehåll

Sammanfattning	2
Uppdraget från regeringen	4
Jämställdhetsbonusens konstruktion.....	4
Antal uppkomna bonusdagar	5
Utfall för jämställdhetsbonusen 2011	7
Sammanfattande slutsatser.....	11

Uppdraget från regeringen

I regleringsbrevet för 2012 ålägger regeringen Försäkringskassan att senast 18 juni 2012 redovisa underlag för kreditering av jämställdhetsbonusen för 2011 enligt följande:

- Antal dagar som uppkommit baserat på fördelning av föräldrapenningdagar
- Antal dagar det ansökts om
- Hur stort belopp som kommer att krediteras skattekontot av Skatteverket
- Antalet berörda föräldrar som ansökt om bonus
- Antalet berörda föräldrar som bonus betalats ut till

Utöver detta redovisas även i rapporten ovanstående parametrar fördelat på kön, län samt ålder. Dessutom jämförs 2011 års statistik med den för 2009¹ och 2010. Från och med 1 januari 2012 gäller nya regler för jämställdhetsbonusen. Den här rapporten blir därmed ett bokslut för utfallet av jämställdhetsbonusen med de regler som gällde från dess införande 1 juli 2008 till och med den 31 december 2011.²

Jämställdhetsbonusens konstruktion

Reglerna så som de såg ut till och med sista december 2011 gällde för barn födda efter 30 juni 2008. Jämställdhetsbonusen infördes som en jämställdhetsåtgärd och är tänkt att fungera som ett incitament för att få föräldrar att i högre utsträckning dela på föräldrapenningdagarna mellan sig. Den har också till syfte att öka jämställdheten på arbetsmarknaden genom att stimulera den förälder som har tagit ut flest föräldrapenningdagar att gå tillbaka till förvärvsarbete eller studier.

För att få bonus under den här perioden måste föräldrarna ha gemensam vårdnad om barnet, men de behöver inte vara gifta eller bo tillsammans. Jämställdhetsbonus betalas ut till den förälder som vid slutet av det år som bonusen avser har tagit ut flest föräldrapenningdagar. Jämställdhetsbonusen beräknas utifrån det antal föräldrapenningdagar som den andra föräldern har tagit ut. Det är enbart föräldrapenningdagar enligt sjukpenning- eller grundnivå som ligger till grund för jämställdhetsbonus. Dagar med föräldrapenning enligt lägstnivå kan därmed inte ligga till grund för jämställdhetsbonus. För att jämställdhetsbonus ska kunna genereras måste båda föräldrarna använt minst 60 föräldrapenningdagar var (de reserverade dagarna), dessa dagar är inte bonusgrundande. Det spelar ingen roll om de är på sjukpenning- eller på grundnivå. Vidare krävs att den förälder som har tagit ut flest dagar arbetar eller studerar när den andre föräldern tar ut föräldrapenning (arbetskriteriet). Bonusen beräknas i efterhand på årlig basis och betalas ut som en

¹ På grund av att jämställdhetsbonusen infördes vid halvårsskiftet 2008 var det i praktiken ytterst få föräldrar som kvalificerade sig till jämställdhetsbonus under detta år. Det finns därför ingen statistik för 2008.

² Svaret har författats av Sofie Cedstrand och statistiskt underlag har tagits fram av Caroline Kalerud, bäge analytiker på avdelningen för Analys och prognos.

skattereduktion. Den förälder som tagit ut flest föräldrapenningdagar (eller är yngst om föräldrarnas uttag är likvärdigt) får pengarna insatta på sitt skattekonto i samband med slutskattsedeln. Bonusbeloppet består av halva dagsinkomsten men kan som mest uppgå till 100 kronor per bonusgrundande dag. Sammantaget kan maximalt 13 500 kronor genereras i jämställdhetsbonus (18 000 för föräldrar till tvillingar då de har rätt till 90 extra föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå). Föräldrar måste ansöka om jämställdhetsbonus senast den 1 mars året efter att bonusen tjänats in. Försäkringskassan skickar ut en blankett i början av februari till de föräldrar som kan vara berättigade till bonus.

Antal uppkomna bonusdagar

I detta avsnitt redovisas hur många preliminära bonusdagar som uppkommit under 2011, baserat på fördelningen av föräldrapenningdagar mellan föräldrarna. Utöver detta redovisas också det samlade värdet för dessa uppkomna bonusdagar samt antalet personer som tillsammans har genererat det sammanlagda antalet dagar. Antalet uppkomna bonusdagar samt deras värde och antalet berörda föräldrar fördelas på kön, län och ålder. Därtill görs en jämförelse mellan 2011 års siffror och dem för 2010 och 2009.

Av tabell 1 framgår att baserat på uttaget av föräldrapenningdagar 2011 så har preliminärt sammanlagt 65 000 personer genererat drygt 2 miljoner (2 165 760) bonusdagar till ett värde av drygt 216 miljoner kronor. 53 905 av dessa personer utgörs av kvinnor och 11 095 av män. Det sannolika är att det i själva verket uppkommit färre bonusdagar eftersom alla föräldrar troligtvis inte uppfyller det arbetskriterium som finns för att jämställdhetsbonus ska kunna genereras. Dessa siffror är emellertid de mest rättvisande siffror som går att få fram och det är på basis av dessa siffror som Försäkringskassans skickar ut ansökningsblanketter till berörda föräldrar. De faktiska utfallsiffrorna redovisas längre fram i rapporten. Tabell 1 visar också att Stockholms län är det län där det totalt sett genererats flest preliminära bonusdagar, 685 387 stycken, följt av Västra Götalands län och Skåne län. Att dessa tre ligger i topp är inte märkligt eftersom invånarantalet också är störst här.³ Detsamma gäller för de län där minst bonusdagar genererats. I Gotlands län genererades totalt 11 655 preliminära bonusdagar och i Blekinge län 21 252.

³ Det är *inte* möjligt att ta fram ett genomsnittsmått för antal dagar per vuxen genom att dividera antal berättigade och beviljade dagar med antal vuxna, eftersom en vuxen kan få dagar för flera barn.

Tabell 1. Antal föräldrar, antal uppkomna preliminära bonusdagar samt skattat värde⁴ av uppkomna preliminära bonusdagar för 2011, fördelat på kön och län

Län	KVINNA			MAN			TOTALT		
	Personer	Dagar	Värde	Personer	Dagar	Värde	Personer	Dagar	Värde
Stockholms län	15 360	526 918	52 691 800	3 414	158 469	15 846 900	18 774	685 387	68 538 700
Västra Götalands län	9 137	275 382	27 538 200	2 057	86 913	8 691 300	11 194	362 295	36 229 500
Skåne län	5 838	184 072	18 407 200	1 161	51 321	5 132 100	6 999	235 393	23 539 300
Uppsala län	2 262	76 669	7 666 900	558	24 931	2 493 100	2 820	101 600	10 160 000
Östergötlands län	2 461	76 133	7 613 300	448	19 570	1 957 000	2 909	95 703	9 570 300
Örebro län	1 633	48 171	4 817 100	313	13 012	1 301 200	1 946	61 183	6 118 300
Jönköpings län	1 761	50 456	5 045 600	247	9 869	986 900	2 008	60 325	6 032 500
Västerbottens län	1 649	46 435	4 643 500	338	13 886	13 886 600	1 987	60 321	6 032 100
Hallands län	1 596	46 874	4 687 400	267	12 262	1 226 200	1 863	59 136	5 913 600
Södermanlands län	1 441	43 120	4 312 000	242	10 715	1 071 500	1 683	53 835	5 383 500
Västmanlands län	1 357	41 878	4 187 800	251	10 031	1 003 100	1 608	51 909	5 190 900
Dalarnas län	1 298	39 313	3 931 300	242	9 660	966 000	1 540	48 973	4 897 300
Gävleborgs län	1 226	34 895	3 489 500	247	10 551	1 055 100	1 473	45 446	4 544 600
Västernorrlands län	1 173	33 118	3 311 800	281	10 110	1 011 000	1 454	43 228	4 322 800
Värmlands län	1 170	34 058	3 405 800	210	8 082	808 200	1 380	42 140	4 214 000
Norrbottnens län	970	27 114	2 711 400	213	8 653	865 300	1 183	35 767	3 576 700
Kalmar län	982	26 322	2 632 200	155	6 626	662 600	1 137	32 948	3 294 800
Kronobergs län	928	25 683	2 568 300	135	5 797	579 700	1 063	31 480	3 148 000
Jämtlands län	661	19 713	1 971 300	155	6 071	607 100	816	25 784	2 578 400
Blekinge län	681	17 737	1 773 700	106	3 515	351 500	787	21 252	2 125 200
Gotlands län	321	9 504	950 400	55	2 151	215 100	376	11 655	1 165 500
TOTALT	53 905	1 683 565	168 356 500	11 095	482 195	48 219 500	65 000	2 165 760	216 576 000

I tabell 2 redovisas antals- och andelsfördelningen av personer och dagar, fördelat på ålder och kön. Av tabellen framgår att majoriteten av alla bonusgrundande dagar genereras för föräldrar som har en ålder på 30-39 år. Bland kvinnor ligger emellertid tyngdpunkten i detta åldersspann på dem som är 30-34 år medan den för män ligger i spannet 35-39 år. Samma mönster återkommer när antalet berättigade personer fördelas på ålder. Minst antal preliminära dagar genererade föräldrarna under 24 år och över 45 år.

Tabell 2. Andel och antal föräldrar samt andel och antal uppkomna preliminära bonusdagar, för 2011, fördelat på kön och ålder

	KVINNA				MAN				TOTALT			
	Personer		Dagar		Personer		Dagar		Personer		Dagar	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
-24	1 378	3	45 551	3	119	1	5 034	1	1 497	2	50 585	2
25-29	7 580	14	231 549	14	961	9	41 997	9	8 541	13	273 546	13
30-34	19 797	37	625 660	37	3 073	28	137 051	28	22 870	35	762 711	35
35-39	18 170	34	573 824	34	4 084	37	176 436	37	22 254	34	750 260	35
40-44	6 186	11	184 027	11	1 992	18	84 462	18	8 178	13	268 489	12
45-49	762	1	21 754	1	624	6	26 731	6	1 386	2	48 485	2
50+	32	0	1 200	0	242	2	10 484	2	274	0	11 684	1
TOTALT	53 905	100	1 683 565	100	11 095	100	482 195	100	65 000	100	2 165 760	100

⁴ Värde skattas genom att ta 100 kr och multiplicera det med antal uppkomna dagar. Eftersom föräldrarna rent teoretiskt kan ha en bonusnivå per dag som understiger 100 kr kan denna skattning vara i överkant.

I tabell 3 görs en jämförelse från 2009 till och med 2011 över det totala antalet preliminära uppkomna bonusberättigade dagar, deras värde samt antalet personer som genererat dagarna. Av tabellen framkommer att det är mycket stora skillnader mellan åren, särskilt mellan 2009 och 2010. Under 2009 genererades 490 735 preliminära bonusdagar, medan det under 2010 uppkom 1 713 608 dagar och 2011 2 165 760 dagar. Även antal berättigade föräldrar har stigit kraftigt under åren. Från 13 133 stycken föräldrar 2009 till 44 332 för 2010 och slutligen 65 000 för 2011. Varken den dramatiska ökningen av antal genererade dagar eller antalet berörda föräldrar ska tas som intäkt för att det har skett en dramatisk utveckling av det jämställda uttaget av föräldrapenningdagar. Försäkringskassans föräldrapenningstatistik visar att så *inte* är fallet. De stora hoppen mellan 2009, 2010 och 2011 är en kombinerad effekt av ett flertal faktorer. För det första infördes jämställdhetsbonusen vid halvårsskiftet 2008. För det andra uppstår det på grund av bonusens konstruktion och de flesta föräldrars uttagsmönster en rejäl eftersläpning från det att bonusen började gälla till det att bonusgrundande dagar kunde genereras. Försäkringskassans statistik över föräldrapenninguttaget visar att mammor i genomsnitt använder många föräldrapenningdagar under barnets första år. Därtill måste pappan vara hemma minst 60 dagar (de reserverade dagarna) innan bonusgrundande dagar kan genereras. För det tredje tillförs för varje år ytterligare barnkullar som kan generera bonusdagar. Dessa saker tillsammans förklarar varför antalet uppkomna preliminära bonusdagar var så få 2009 i relation till 2010 och 2011. En stor del av de bonusgenererande dagarna för barn som föddes andra hälften 2008 har med stor sannolikhet genererats under 2010. En viss sådan eftersläpning finns troligtvis också mellan 2009 och 2010. Ju fler år jämställdhetsbonusen har varit i kraft desto mindre kommer denna effekt att bli eftersom in- och utflödet av barn kommer att harmoniseras över tid.

Tabell 3. Antal föräldrar, antal uppkomna preliminära bonusdagar samt skattat värde⁵ av uppkomna preliminära bonusdagar, fördelat på kön och över tid

	KVINNA			MAN			TOTALT		
	Personer	Dagar	Värde	Personer	Dagar	Värde	Personer	Dagar	Värde
2011	53 905	1 683 565	168 356 500	11 095	482 195	48 219 500	65 000	2 165 760	216 576 000
2010	36 933	1 343 699	134 369 900	7 399	369 909	36 990 900	44 332	1 713 608	171 360 800
2009	10 764	377 911	37 791 100	2 369	112 824	11 282 400	13 133	490 735	49 073 500

Utfall för jämställdhetsbonusen 2011

I detta avsnitt redovisas hur många föräldrar som beviljats⁶ jämställdhetsbonus, hur många bonusdagar⁷ som jämställdhetsbonus beviljats för samt de belopp som

⁵ Värdet skattas genom att ta 100 kr och multiplicera det med antal uppkomna dagar. Eftersom föräldrarna rent teoretiskt kan ha en bonusnivå per dag som understiger 100 kr kan denna skattning vara i överkant.

kommer att krediteras skattekontot till följd av beviljade bonusdagar. Antalet beviljade bonusdagar samt deras värde och antalet berörda föräldrar fördelas på kön, län och ålder. Därtill görs en jämförelse mellan 2011 års siffror och dem för 2010 och 2009.⁸

Av tabell 4 framkommer att sammanlagt 35 267 personer har ansökt och blivit beviljade jämställdhetsbonus för totalt 1 347 108 dagar och till ett värde av knappt 135 miljoner kronor. Av de 65 000 personer (se tabell 1) som Försäkringskassan bedömer skulle kunna vara berättigade till bonus var det således 29 733 personer som antingen sökt för sent, fått avslag eller inte sökt alls. Av tabellen framgår också att 81,5 procent av det totala antalet personer av dem som ansökt om och beviljats bonus, eller 28 729 personer, utgörs av kvinnor. 18,5 procent, eller 6 538 personer, utgörs av män.

Tabell 4. Antal föräldrar som ansökt om och fått bonus, antal beviljade bonusdagar samt krediterat belopp för beviljade bonusdagar för 2011, fördelat på kön och län

Län	KVINNA			MAN			TOTALT		
	Personer	Dagar	Krediterat belopp	Personer	Dagar	Krediterat belopp	Personer	Dagar	Krediterat belopp
Stockholms län	8 084	319 209	31 920 900	2 058	104 831	10 483 100	10 142	424 040	42 404 000
Västra Götalands län	4 905	169 614	16 961 400	1 207	55 074	5 507 400	6 112	224 688	22 468 800
Skåne län	3 113	114 552	11 455 200	668	32 149	3 214 900	3 781	146 701	14 670 100
Uppsala län	1 280	49 939	4 993 900	356	17 101	1 710 100	1 636	67 040	6 704 000
Östergötlands län	1 406	49 948	4 994 800	285	13 634	1 363 400	1 691	63 582	6 358 200
Örebro län	867	30 545	3 054 500	184	8 616	861 600	1 051	39 161	3 916 100
Jönköpings län	878	28 974	2 897 400	221	10 017	1 001 700	1 099	38 991	3 899 100
Västerbottens län	922	31 372	3 137 200	141	6 469	646 900	1 063	37 841	3 784 100
Hallands län	842	28 590	2 859 000	147	7 575	757 500	989	36 165	3 616 500
Södermanlands län	738	26 141	2 614 100	137	6 232	623 200	875	32 373	3 237 300
Västmanlands län	757	25 365	2 536 500	127	6 164	616 400	884	31 529	3 152 900
Dalarnas län	664	22 605	2 260 500	140	6 270	627 000	804	28 875	2 887 500
Gävleborgs län	631	21 212	2 121 200	149	6 825	682 500	780	28 037	2 803 700
Västernorrlands län	617	19 539	1 953 900	167	6 682	668 200	784	26 221	2 622 100
Värmlands län	631	21 027	2 102 700	107	4 456	445 600	738	25 483	2 548 300
Norrbottnens län	496	16 144	1 614 400	115	5 198	519 800	611	21 342	2 134 200
Kalmar län	503	16 030	1 603 000	80	3 786	378 600	583	19 816	1 981 600
Kronobergs län	529	16 209	1 620 900	74	3 387	338 700	603	19 596	1 959 600
Jämtlands län	356	12 206	1 220 600	97	4 162	416 200	453	16 368	1 636 800
Blekinge län	355	10 592	1 059 200	53	2 049	204 900	408	12 641	1 264 100
Gotlands län	155	5 378	537 800	25	1 240	124 000	180	6 618	661 800
TOTALT	28 729	1 035 191	103 519 100	6 538	31 191	31 191 700	35 267	1 347 108	134 710 800

⁶ Beslut som fattats till och med 30 april 2011 inkluderas. På grund av omprövningar kan ytterligare beviljanden göras senare.

⁷ Det är *inte* möjligt att ta fram ett genomsnittsmått för antal dagar per vuxen genom att dividera antal berättigade och beviljade dagar med antal vuxna, eftersom en vuxen kan få dagar för flera barn. Antalet dagar är ett skattat värde där krediterat belopp har delats med 100. Antalet dagar kan vara något fler då vissa genererade dagar kan ge mindre än 100 kronor i ersättning.

⁸ Beslut som fattats till och med 30 april respektive år inkluderas. På grund av omprövningar kan ytterligare beviljanden göras senare.

Tabell 4 visar också att Stockholms län är det län där flest antal invånare ansökt och beviljats jämställdhetsbonus, följt av Västra Götalands och Skåne län. Minst antal personer som fått bonus beviljad finns i Blekinge och Gotlands län, precis samma mönster som återfinns i tabell 1 gällande preliminära genererade bonusdagar. Mönstret återspeglar främst befolkningens mängden i länen. Utifrån siffrorna i tabell 4 kan även utläsas att för de kvinnor som fått jämställdhetsbonus beviljad så kommer deras skattekonto i genomsnitt krediteras med ett belopp på ca 3 600 kronor och männens konto med 4 800 kronor. Skillnaden mellan könen beror på att männen i genomsnitt kvalificerat sig till fler antal bonusdagar än kvinnorna. Dessa genomsnittssiffror ska emellertid användas med viss försiktighet eftersom de inte tar hänsyn till standardavvikelse och extremvärden.

I tabell 5 redovisas antals- och andelsfördelningen av personer som ansökt och fått jämställdhetsbonus beviljad samt antal dagar som ansökts om och beviljats, fördelat på ålder och kön. I tabellen framstår återigen samma mönster som från fördelningen över de preliminära bonusdagarna. Majoriteten av alla bonusdagar har beviljats föräldrar i åldersspannet 30-39 år, för kvinnor ligger tyngdpunkten i intervallet 30-34 år och för män i 35-39 år. Minst andel dagar beviljades föräldrar under 24 och över 45 år.

Tabell 5. Andel (%) och antal föräldrar som sökt och blivit beviljade bonus samt andel och antal beviljade bonusdagar, för 2011, fördelat på kön och ålder

	KVINNA				MAN				TOTALT			
	Personer		Dagar		Personer		Dagar		Personer		Dagar	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
-24	634	2	20 938	2	69	1	2 917	1	703	2	23 855	2
25-29	4 561	16	162 948	16	646	10	32 190	10	5 207	15	195 138	14
30-34	11 869	41	435 764	42	2 145	33	104 984	34	14 014	40	540 748	40
35-39	9 025	31	328 215	32	2 412	37	114 246	37	11 437	32	442 461	33
40-44	2 401	8	79 786	8	933	14	42 516	14	3 334	9	122 302	9
45-49	227	1	7 247	1	249	4	11 253	4	476	1	18 500	1
50+	12	0	293	0	84	1	3 811	1	96	0	4 104	0
TOTALT	28 729	100	1 035 191	100	6 538	100	311 917	100	35 267	100	1 347 108	100

I tabell 6 görs en jämförelse från 2009 till och med 2011 över det totala antalet beviljade bonusdagar, deras värde samt antalet personer som har beviljats bonus. Precis som när det gäller jämförelsen över tid för antalet uppkomna bonusdagar i tabell 3 så varierar antalet beviljade bonusdagar stort över åren, särskilt vid en jämförelse mellan 2009 och de övriga åren. 2009 beviljades jämställdhetsbonus till sammanlagt 6 504 personer till ett värde av knappt 25 miljoner. 2010 beviljades bonus för 24 829 personer till ett värde av drygt 106 miljoner kronor. Och slutligen, 2011 beviljades bonus ut för 35 267 personer till ett värde av knappt 135 miljoner kronor. Observera att det *inte* är det möjligt att ta den stora ökningen i antalet beviljade dagar och antalet berörda föräldrar till intäkt för att det skett en kraftig utveckling mot ett jämställt föräldrapenninguttag. Utan siffrorna är istället, som beskrivs på sidan 6, ett kombinerat resultat av ett flertal faktorer.

Tabell 6. Antal föräldrar som sökt och beviljats bonus, antal beviljade bonusdagar samt krediterat belopp för beviljade bonusdagar, fördelat på kön och över tid⁹

	KVINNA			MAN			TOTALT		
	Personer	Dagar	Krediterat belopp	Personer	Dagar	Krediterat belopp	Personer	Dagar	Krediterat belopp
2011	28 729	1 035 191	103 519 100	6 538	311 917	31 191 700	35 267	1 347 108	134 710 800
2010	20 504	830 687	83 068 700	4 325	230 755	23 075 500	24 829	1 061 442	106 144 200
2009	5 442	205 134	20 513 400	1 062	53 671	5 367 100	6 504	258 805	25 880 500

Som tabell 1 och 4 indikerar råder det en stor diskrepans mellan hur många bonusgrundande dagar som Försäkringskassan uppskattar att det har genererats och hur många dagar som det slutligen ansökts och beviljats bonus för. I tabell 7 återfinns en sammanställning för åren 2009 till och med 2011 över andelen personer av dem som Försäkringskassan bedömt vara berättigade till jämställdhetsbonus som också ansökt och blivit beviljade bonus. Mellan 2009 och 2010 ökade andelen av det totala antalet föräldrar som bedömdes vara berättigade som också ansökt och blivit beviljade bonus med 6 procentenheter. Medan andelen sjönk med 2 procentenheter mellan 2010 och 2011. Utvecklingen för kvinnor respektive för män ser lite olika ut. För det första kan det konstateras att 2009 var det en större andel kvinnor, 51 procent, som ansågs berättigade som också ansökte och blev beviljade bonus. Medan det 2010 och 2011 istället var en större andel män än kvinnor som ansökte och blev beviljade bonus. 2011 var det 59 procent av männen som gjorde det, jämfört med 53 procent av kvinnorna. För männen har det dessutom varit en konstant ökande andel som ansökt och blivit beviljade bonus över de aktuella åren. För kvinnor ökade det istället från 2009 till 2010 för att sedan falla tillbaka med 2 procentenheter mellan 2010 och 2011. Män förefaller med andra ord i lite högre grad vara benägna att ansöka och sedan också bli beviljade jämställdhetsbonus än kvinnor. Den totala minskningen från 56 till 54 procent beror därmed också på att det först och främst var kvinnor som inte ansökte om och blev beviljade jämställdhetsbonus.

Tabell 7. Andel personer av dem som Försäkringskassan bedömt vara berättigade till jämställdhetsbonus som ansökt om och blivit beviljade bonus

	KVNNOR	MÄN	TOTALT
2011	53	59	54
2010	56	58	56
2009	51	45	50

⁹ Siffrorna skiljer sig något från det som rapporterades i *Svar på regeringsuppdrag 2011, dnr 034266-2011*. Detta beror i huvudsak på att metoden för avgränsningar till viss del är förändrad, vilket leder till ett utfall där en något högre antal personer rapporteras ha blivit beviljade jämställdhetsbonus för 2010 i den här rapporten jämfört med vad som rapporterats föregående år. Den största andelen av ökningen som presenteras i föreliggande rapport utgörs av personer som bedömts ha uppfyllt kriterierna för bonus och som därmed beviljats bonus, men som inte nått upp till tillräckligt hög inkomst för att beviljandet ska leda till utbetalning av några pengar. Personer har således beviljats 0 kronor i jämställdhetsbonus. Föregående år har dessa personer inte inkluderats i det totala antalet beviljade föräldrar.

Sammanfattande slutsatser

Baserat på uttaget av föräldrapenningdagarna under 2011 så har 65 000 föräldrar genererat ca 2,17 miljoner preliminära jämställdhetsbonusdagar till ett skattat värde av 217 miljoner kronor. Ca 35 000 föräldrar har sökt och blivit beviljade jämställdhetsbonus till ett belopp motsvarande 135 miljoner kronor. Dessa kommer att krediteras föräldrarnas skattekonton i samband med att de får sin slutskattsedel. Det innebär att 54 procent av dem som bedömts kunna söka (om arbetskriteriet varit uppfyllt) har ansökt samt blivit beviljade jämställdhetsbonus, vilket är en minskning jämfört med föregående år då motsvarande andel var 56 procent. 81,5 procent av de som beviljats bonus var kvinnor och 18,5 procent var män.

I sammanhanget är det viktigt att påpeka att årsvis utfalls- och utbetalningsstatistik över jämställdhetsbonusgrundande dagar *inte* kan användas som en indikator på huruvida uttagsfördelningen av föräldrapenningdagar mellan mammor och pappor har blivit mer jämställd. De stora förändringarna mellan 2009, 2010 och 2011 som redogjorts för i rapporten är istället en kombinerad effekt av ett flertal faktorer. För det första infördes jämställdhetsbonusen vid halvårsskiftet 2008. För det andra uppstår det på grund av bonusens konstruktion och de flesta föräldrars uttagsmönster en rejäl eftersläpning från det att bonusen började gälla till det att bonusgrundande dagar kunde genereras. Försäkringskassans statistik över föräldrapenninguttaget visar att mammor i genomsnitt använder många föräldrapenningdagar under barnets första år. Därtill måste pappan vara hemma minst 60 dagar (de reserverade dagarna) innan bonusgrundande dagar kan genereras. För det tredje tillförs för varje år ytterligare barnkullar som kan generera bonusdagar. Dessa saker tillsammans förklarar varför antalet uppkomna preliminära bonusdagar var så få 2009 i relation till 2010 och 2011. En stor del av de bonusgenererande dagarna för barn som föddes andra hälften 2008 har med stor sannolikhet genererats under 2010. En viss sådan eftersläpning finns troligtvis också mellan 2009 och 2010. Ju fler år jämställdhetsbonusen har varit i kraft desto mindre kommer denna effekt att bli eftersom in- och utflödet av barn kommer att harmoniseras över tid.

När det gäller jämställdhetsbonusens eventuella effekter på föräldrapenninguttaget visar tidigare analyser¹⁰ att föräldrapenninguttaget inte har förändrats nämnvärt i en jämställd riktning sedan bonusen infördes. Resultat som stöds av Försäkringskassans analys av föräldrapenninguttaget för 2011.¹¹ Där visas att kvinnor under 2011 tog ut 76,3 procent av alla föräldrapenningdagar och män 23,7 procent. Detta innebär att skillnaden mellan mäns och kvinnors uttag minskat med 0,6 procentenheter sedan 2010, vilket jämfört med de två föregående åren är en inbromsning med 0,2

¹⁰ Försäkringskassan (2010) *Orsaker till att föräldrar inte ansökte om jämställdhetsbonus 2010*, Socialförsäkringsrapport 2010:15; Inspektionen för Socialförsäkringen (2012) *Ett jämställt uttag? Reformen inom föräldraförsäkringen*, Rapport 2012:6.

¹¹ Försäkringskassan (2011) *Analys och uppföljning av utvecklingen av föräldrapenninguttaget. Återrapportering enligt regleringsbrev för 2012*, Dnr 005506-2012

procentenheter.¹² Delvis på grund av att det inte kunnat påvisas att jämställdhetsbonusen har påverkat föräldrapenninguttaget i en mer jämställd riktning har det beslutats om nya och förenklade regler. Dessa gäller för barn födda från och med 1 januari 2012. De nya reglerna innebär bland annat att jämställdhetsbonus nu betalas ut månadsvis i direkt anslutning till att jämställdhetsbonusgrundande dagar har genererats. Det blir intressant att följa uttaget de närmaste åren, för att se om dessa regelförändringar kommer att leda till någon beteendeförändring.

Som redovisad statistik visar föreligger över samtliga år som jämställdhetsbonusen funnits en stor diskrepans mellan antalet preliminärt uppkomna föräldrapenningdagar och det antalet dagar som föräldrar ansökt om bonus för och som Försäkringskassan också beviljat. Mellan 2009 och 2010 minskade det här spannet. Siffrorna för 2011 visar emellertid på en vändning. Diskrepansen ökade och andelen av dem som ansågs berättigade till bonus och som även ansökte och fick bonus beviljad minskade med två procentenheter, från 56 procent till 54 procent. I tidigare studier har föräldrar som inte ansökt om bonus som anledning till detta uppgett att de inte förstätt reglerna eller att de glömt bort att ansöka.¹³ Försäkringskassan har försökt överbrygga eventuell brist på information genom att skicka ut ansökningsformuläret i ett gult kuvert för att uppmärksamma om angelägenheten att öppna. Det har även bifogats information om hur man ska gå tillväga för att ansöka om jämställdhetsbonus. Samtidigt har Försäkringskassan bedrivit ett aktivt informationsarbete via exempelvis olika föräldramedier, facebook samt på myndighetens hemsida. Trots detta ökar diskrepansen, om än i ganska liten omfattning. Orsaken till ökningen av differensen mellan antalet preliminärt uppkomna bonusdagar och antalet dagar som det ansökts om och som beviljats går enbart att spekulera i. Den skulle kunna bero på att det fortfarande råder en kunskaps- och förståelsebrist för hur man ska gå tillväga när man ansöker. Det kan också vara tvärt om. Att ökad kunskap om arbetskriteriet har gjort att föräldrar som inte uppfyller det, inte heller har ansökt om bonus i år. En generell ökad arbetslöshet i samhället kan också gjort att färre föräldrar faktiskt uppfyller arbetskriteriet, och därmed inte är berättigade till bonus. Likväl som ökningen kan ha orsakats av att föräldrar inte upplever att de pengar som bonusen genererar korresponderar med arbetsinsatsen för att ansöka om den. Eller att det kan finnas föräldrar som inte sympatiserar med bonusen som jämställdhetspolitisk åtgärd och som därför inte vill ansöka om den. Det skulle också kunna vara så att några föräldrar missuppfattat informationen om den nya automatiska utbetalningsmodellen som gäller från och med 1 januari 2012 och därmed inte trott att de behövt skicka in någon ansökan. Det

¹² Förändringar mellan enskilda år ska emellertid tolkas med försiktighet. Bland annat kan fördelningen mellan män och kvinnor under ett enskilt år påverkas av att det fötts många barn under innevarande eller föregående år eftersom kvinnor i genomsnitt tar ut flest dagar under barnets första levnadsår.

¹³ Försäkringskassan (2010) *Orsaker till att föräldrar inte ansökte om jämställdhetsbonus 2010*, Socialförsäkringsrapport 2010:15.

troliga är att det är en rad olika faktorer som samspelar och tillsammans gör att skillnaden mellan antalet som bedöms vara berättigade till bonus och antalet som också söker och blir beviljade bonus är så stor. Framöver kommer emellertid bonusen att betalas ut automatiskt och därmed undviks den här typen av problematik.